

5. ZALECENIA KONSERWATORSKIE ORAZ PROGRAMY PRAC KONSERWATORSKICH.

Obecny stan zachowania wnętrza kościoła oraz jego odbiór estetyczny jest wynikiem rozległego remontu z końca XX w. Remont ten przyczynił się do utraty w znacznym stopniu zabytkowego charakteru wyroju wnętrza. Usunięcie pierwotnych murowanych ołtarzy i wprowadzenie astylowych ornamentów oraz kolorowych ciemnych witraży, stworzyło wnętrze, w którym trudno odnaleźć pierwotną koncepcję plastyczną. Zalecane prace konserwatorskie powinny mieć na celu przywrócenie zabytkowego charakteru świątyni. Istotne wydaje się usunięcie współczesnych elementów wpływających sugestywnie na estetykę wnętrza, chociaż można pozostawić część ornamentów polichromii ściennej wpasowujących się w zabytkową estetykę.

Według przeprowadzonych badań w pierwotnym opracowaniu ściany kościoła były pokryte pobiałą w naturalnym kolorze kremowym (ciepła biel) ze zróżnicowaniem części gzymsów – gipsowych okrągłych ram – w kolorze białym, a części płycin, podłuczy i gzymsów poziomych w kolorze z jasnoczerwonym laserunkiem (półprzezroczystą, cienko położoną warstwą farby z dużą ilością spoiwa). W partii lamperii w najstarszej warstwie również występują pobiałe w kolorze kremowym. Przypuszczalnie pierwotnie filary pod emporą były pozostawione w betonie lub pokryte warstwą pobiałą. W odkrywkach widoczna jest ta najstarsza warstwa pobiałe o szlachetnym kremowym odcieniu. Na pobiale występuje miejscowo laserunek jasnoczerwony, a część elementów jest jaśniejsza – biała. Takie rozwiązanie kolorystyczne może imitować kamienne ściany charakterystyczne dla romańskich kościołów południa Europy. Wydaje się słusznym obecnie powrót do tej koncepcji – przedstawione poniżej projekty przybliżają wizualnie spodziewany rezultat. Jednak w trakcie usuwania warstw przemalowań i odsłaniania najstarszych opracowań, szczegółowe rozmieszczenie kolorów może ulec niewielkim zmianom, wynikającym z zastanych najstarszych warstw.

Zachowane nawarstwienia farby i zacierki tynku są mocno zabrudzone i wykazują osłabioną adhezję, miejscami się odpajają. Biorąc pod uwagę taki stan zachowania sugeruje się usunąć warstwy wtórne, odsłaniając najstarsze opracowanie tynków. W partii sklepienia, które przypuszczalnie zostało odbudowane ok. poł. XX w. należy wykonać rekonstrukcję kolorystyczną nawiązującą do najstarszej kolorystyki ścian. Odsłonięcie i częściowa rekonstrukcja pierwotnej kolorystyki znacznie rozjaśni wnętrze, mimo iż nadal pozostaną fundowane w latach 90. kolorowe witraże.

Część ornamentów projektu J. Moczydłowskiego, o stonowanej jasnobieżowej kolorystyce się wpisuje się w kolorystykę pierwotnego wystroju, dlatego można rozważyć ich pozostawienie jako świadków historii przekształceń świątyni. Te partie tynku i warstw malarskich należy oczyścić z zabrudzeń i podkleić oraz wykonać ewentualne uzupełnienia.

W medalionach są wmontowane przed 1986 rokiem przedstawienia świętych malowane na płytach pilśniowych. Pod nimi znajdują się malowidła z poł. XX w., a pod nimi brak starszych przedstawień. Dlatego proponuje się przeprowadzenie konserwacji malowideł na płytach pilśniowych i ponowne wmontowanie ich w medaliony. Można rozważyć podpisanie świętych imionami pod medalionami – projekt podpisów powinien zostać zatwierdzony przez komisję konserwatorską WKZ.

Należy też w miarę możliwości przywrócić pierwotny wystrój świątyni. Z elementów zabytkowych zachowane są obecnie w kościele dwa ołtarze na zamknięciu naw, stacje drogi krzyżowej, pięć tablic epitafijnych oraz przypuszczalnie płaskorzeźby w tondach przeniesione z prezbiterium. Są to zabytki sprzed 1945 roku. Pozostałe elementy pochodzą z II poł. XX w. Niezachowana drewniana ambona, z której przetrwały jedynie rzeźby ewangelistów i Chrystusa pochodziła najprawdopodobniej z ok. poł. XX w., podobnie jak i obraz Matki Bożej Różańcowej wiszący przy wejściu w nawie północno-wschodniej. Pozostałe obrazy są późniejsze.

Istotnym elementem nowego wystroju jest z zaślepienie okna w łuku prezbiterium i budowa nowego ołtarza głównego. Można rozważyć w późniejszym czasie przywrócenie pierwotnego ołtarza w oparciu o zdjęcia archiwalne oraz powtarzając technologię ołtarzy bocznych. Można też rozważyć rekonstrukcję ołtarzy bocznych w kaplicach. Jednak na wstępie sugeruje się usunięcie zielonych słupów w kaplicy południowo-zachodniej. Zachowane ołtarze boczne należy poddać pracom konserwatorskim. Zaleca się odwołanie najstarszego opracowania kolorystycznego z marmoryzacją i białymi detalami (ewentualnie złożonymi – do weryfikacji w trakcie oczyszczania poszczególnych elementów).

**KONCEPCJA ROZWIĄZANIA KOLORYSTYCZNEGO WNĘTRZA KOŚCIOŁA
NA PODSTAWIE WYKONANYCH ODKRYWEK
STAN ZASTANY**

PROPOZYCJA KONSERWATORSKA

STAN ZASTANY

PROPOZYCJA KONSERWATORSKA

STAN ZASTANY

PROPOZYCJA KONSERWATORSKA

STAN ZASTANY

PROPOZYCJA KONSERWATORSKA

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH – ŚCIANY

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej.
2. Oczyszczenie z powierzchniowych zanieczyszczeń (mechanicznie).
3. Konsolidacja zachowanych historycznych warstw malarskich (np. Primal AC33, kazeina syntetyczna).
4. Podklejenie i konsolidacja odspojonych i rozwarstwionych tynków – podtynkowe zastrzyki ciśnieniowe i grawitacyjne (np. Primal AC33, Ledan T1, PLM AL).
5. Ewentualna reperacja i stabilizacja niebezpiecznych pęknięć ceglanego muru (np. system Helifix).
6. Usunięcie mechaniczne warstw przemalowań wraz z zacierką (poza wytypowanymi fragmentami z polichromią J. Moczydłowskiego z lat 90. XX w.).
7. Usunięcie wtórnych łąt cementowych.
8. Doczyszczanie powierzchni odsłoniętych najstarszych warstw wykończeniowych (mechanicznie).
9. Podklejenie i impregnacja najstarszej monochromii i pobiał (np. Primal AC33, kazeina syntetyczna, Paraloid B72).
10. Konsolidacja cegieł w odsłoniętych fragmentach muru (np. preparat do konsolidacji cegieł Keim).
11. Uzupełnienie brakujących spoin (np. OPTOLITH TrassMortel).
12. Ewentualne wykonanie rekonstrukcji tynku (np. OPTOLITH TrassMortel, KEIM NHL-KALKPUTZ FEIN; KEIM Dolomitspachtel).
13. Uzupełnienie ubytków tynków, założenie kitów i łąt (np. KEIM NHL-KALKPUTZ FEIN; KEIM Dolomitspachtel).
14. Wykonanie retuszu i rekonstrukcji warstw monochromii oraz laserunków (np. farby KEIM Restauro®-Lasur, suche pigmenty)
15. Wykonanie powykonawczej dokumentacji fotograficznej i opisowej.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH – OBRAZY NA PŁYTACH PILŚNIOWYCH Z TOND

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej.
2. Oczyszczenie powierzchni z zanieczyszczeń i usunięcie pociemniałego werniksu po wykonaniu prób rozpuszczalnikowych odpowiednio dobraną mieszaniną rozpuszczalników.
3. Konsolidacja warstwy malarskiej (np. Paraloid B72).
4. Uzupełnienie ubytków zaprawy (np. kit akrylowy Modostuc).
5. Położenie werniksu pośredniego.
6. Wykonanie retuszu naśladowczego (np. farby olejno-żywiczne).
7. Położenie werniksu końcowego.
8. Wykonanie powykonawczej dokumentacji fotograficznej i opisowej.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH – STACJE DROGI KRZYŻOWEJ

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej.
2. Oczyszczenie z powierzchniowych zanieczyszczeń.
3. Usunięcie warstw przemalowań po wykonaniu prób rozpuszczalnikowych odpowiednio dobraną mieszaniną rozpuszczalników oraz mechanicznie.
4. Doczyszczanie powierzchni odsłoniętych najstarszych warstw wykończeniowych.
5. Podklejenie i impregnacja najstarszej warstwy malarskiej (np. Primal AC33, Paraloid B72).
6. Sklejenie pękniętych elementów (np. Paraloid B72, żywica epoksydowa)
7. Założenie kitów i ewentualna rekonstrukcja brakującej formy (np. kit akrylowy Modostuc, gips ceramiczny, żywica epoksydowa).

8. Położenie werniksu pośredniego.
9. Wykonanie retuszu naśladowczego warstw malarskiej (np. farby akwarelowe, olejno-żywiczne).
10. Położenie werniksu końcowego.
11. Wykonanie powykonawczej dokumentacji fotograficznej i opisowej.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH – OŁTARZE MUROWANE

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej.
2. Oczyszczenie z powierzchniowych zanieczyszczeń (mechanicznie).
3. Usunięcie warstw przemalowań wraz z zacierką (chemicznie po wykonaniu prób rozpuszczalnikowych i mechanicznie).
4. Usunięcie nie pasujących i źle zachowanych uzupełnień tynku.
5. Podklejenie i konsolidacja odspojonych i rozwarstwionych tynków – podtynkowe zastrzyki ciśnieniowe i grawitacyjne (np. Primal AC33, Ledan T1, PLM AL).
6. Doczyszczenie powierzchni odsłoniętych najstarszych warstw wykończeniowych.
7. Podklejenie i impregnacja najstarszej warstwy malarskiej (np. Primal AC33, Paraloid B72).
8. Konsolidacja cegieł w odsłoniętych fragmentach muru (np. preparat do konsolidacji cegieł Keim).
9. Uzupełnienie brakujących spoin (np. OPTOLITH TrassMortel).
10. Ewentualne wykonanie rekonstrukcji tynku np. OPTOLITH TrassMortel, KEIM NHL-KALKPUTZ FEIN; KEIM Dolomitspachtel).
11. Założenie kitów i łąt (np. KEIM NHL-KALKPUTZ FEIN; KEIM Dolomitspachtel).
12. Uzupełnienie formy elementów gipsowych.
13. Wykonanie prób retuszy w celu dobrania odpowiedniego spoiwa.
14. Wykonanie retuszu naśladowczego w partii najstarszych fragmentów polichromii (np. 5% Primal AC33, tempery, suche pigmenty).
15. Ewentualne wykonanie rekonstrukcji marmoryzacji (np. Primal AC 33, tempery, farby akrylowe).
16. Ewentualne wykonanie rekonstrukcji złoceń na mikstion złotem w płatkach lub szlagmetalem.
17. Wykonanie konserwacji obrazu:
 - demontaż z krosien,
 - usunięcie pociemniałego werniksu po wykonaniu prób rozpuszczalnikowych odpowiednio dobraną mieszaniną rozpuszczalnikową,
 - konsolidacja warstwy malarskiej (np. Beva 371),
 - prostowanie na stole niskociśnieniowym,
 - uzupełnienie ubytków zaprawy (np. kit akrylowy Modostuc),
 - wykonanie pasów dublażowych płóciennych,
 - naciągnięcie obrazu na krosna,
 - położenie werniksu pośredniego,
 - wykonanie retuszu naśladowczego (np. farby olejno-żywiczne),
 - położenie werniksu końcowego.
18. Wykonanie powykonawczej dokumentacji fotograficznej i opisowej.